

צמצום תופעת העישון ונזקיה היא אחת המשימות הלאומיות החשובות בתחום בריאות הציבור, כאשר משרד הבריאות מחויב למאבק בעישון והשלכותיו. ההערכות הן שבישראל אחוז המעשנים עומד על למעלה מ-20% מהאוכלוסייה הבוגרת, וכי העישון הוא הגורם לכ-8,000 מקרי מוות בשנה, כ-10% מהם בקרב לא-מעשנים שנחשפו לעישון של אחרים (עישון כפוי), כתוצאה ממחלות ממאירות, מחלות לב וכלי דם ובכללן שבץ מוחי, מחלות נשימה, סוכרת ועוד. בעולם בכל שנה מתים כ-8 מיליון בני אדם כתוצאה מעישון, ומחצית מכלל המעשנים צפויים לחלות ולמות מתחלואה הנגרמת בעקבות העישון. משרד הבריאות מזכיר – הדרך הטובה ביותר להפסיק לעשן היא לא להתחיל כלל.

לפני מספר שבועות פרסם משרד הבריאות להערות הציבור, מתווה פעולה לכלל מוצרי הטבק והעישון, לרבות סיגריות וסיגריות אלקטרוניות. המתווה מבוסס על המלצות צוות פעולה לאומי אותו יזם והוביל משרד הבריאות וכלל שותפים רבים בהם, משרדי ממשלה, עמותות, שלטון מקומי, נציגי הורים ובני נוער. הצוות פעל בארבעה צוותי משנה - מדיניות, אכיפה, הסברה, הכשרה והשפעה, במטרה לגבש תכנית פעולה לאומית למיגור העישון בדגש על סיגריות אלקטרוניות. המתווה שגובש מקיף וכולל המלצות לביצוע שינויי רגולציה נרחבים בנושאי תכולה, מראה, מכירה ומיסוי: קביעת איסור טעמים, מתן סמכויות למשרד הבריאות לאכיפת מגבלת ריכוז הניקוטין הקיימת היום בחקיקה והגבלת נפח נוזל המילוי המותר לייבוא, שיווק ומכירה; החלת אזהרות גרפיות על כלל מוצרי הטבק והעישון והחלת אחידות חזותית על מוצרי העישון והאידיוי; איסור מכירת סיגריות אלקטרוניות חד פעמיות, מכירת מוצרי טבק ועישון בחנויות ייעודיות בלבד וצמצום מספר נקודות המכירה, העלאת גיל המכירה ל-21 ומתן סמכויות למשרד הבריאות לבצע אכיפת איסור פרסום ברשת האינטרנט; השוואת מיסוי על סיגריות אלקטרוניות ויתר מוצרי הטבק, החלת מיסוי על ניקוטין המיועד לשימוש שאינו רפואי והחלת מיסוי על המכשיר עצמו. המתווה המלא מפורסם באתר משרד הבריאות.

בדוח השנתי מובאים נתונים על מגפת העישון באוכלוסייה הבוגרת בישראל, נתונים על עישון בקרב בני הנוער וחיילי צה"ל, סקירה מקיפה על פעילויות המניעה והמאמצים הרבים המושקעים בהן, המשותפים למשרדי הבריאות, החינוך והאוצר, צה"ל, קופות החולים, ארגוני חברה אזרחית וגופים רבים נוספים. בנוסף, מציג הדוח סקירה על פעילות החקיקה והאכיפה בתחום העישון, על הגמילה מעישון בישראל ונתונים כלכליים שונים ביחס לעישון, בהם הכנסות המדינה ממיסים על טבק ועוד.

משרד הבריאות מוביל את המאבק בעישון ובנזקיו. יחד עם שותפים נוספים במשרדי החינוך, האוצר והפנים, ברשויות המקומיות, בצה"ל, בחברה האזרחית ובאקדמיה, עוסקים כולם במהלכים לקידום המאבק בעישון בישראל, בעיקר בתחום הגבלות פרסום ושיווק, רישוי עסקים ומדיניות מיסוי, באיסוף מידע, מחקרים וכן במאמץ להתמודד עם חדירת הסיגריות האלקטרוניות והתפשטותן בקרב בני הנוער.

שר הבריאות, משה ארבל: "הדאגה לבריאות הציבור נמצאת כל הזמן לנגד עינינו כאשר אנו פועלים בדרכים שונות להתמודד עם תופעת העישון ונזקיה. יש בידינו לעשות הרבה כדי להפחית את מספר המעשנים באוכלוסייה מחד, ולמנוע הצטרפותם של חדשים למעגל המעשנים מאידך. המאבק מצריך מאמץ מורכב ומשותף, ואנו מחויבים לפעול ליישום המדיניות במגוון תחומים של מניעה ועידוד הגמילה, כדי להביא לקידום בריאות הציבור - צעירים ומבוגרים כאחד - מפני העישון ונזקיו. הנתונים המובאים בדו"ח העישון מהווים עבורנו מצפן חשוב נוסף לתיקון ושיפור ולהעלאת המודעות לתופעת העישון. שיעור הילדים, בני הנוער, הצעירים והמבוגרים החשופים לעישון של אחרים בסביבתם גבוה מאוד ויש להמשיך ולפעול גם למיגור תופעה זו. בהזדמנות זו, אני קורא לכל המעשנים לפנות ולהיעזר בסיוע המקצועי לגמילה מעישון, ללא עלות, שלו הם זכאים במסגרת סל שירותי הבריאות דרך המוקד הטלפוני הלאומי לגמילה מעישון של משרד הבריאות, ובקופות החולים."

מנכ"ל משרד הבריאות, משה בר סימן טוב: כלל מוצרי העישון ובכללם גם הסיגריות האלקטרוניות הם איום ממשי על בריאות הילדים, בני הנוער והמבוגרים כאחד. נוכח ממדי התפשטות התופעה בחן המשרד את כלל הצעדים האפשריים וימשיך בפעולות נרחבות כדי להעלות מודעות לתופעת העישון הגדלה לסכנות שבשימוש במוצרים האלו ולנזקי מוצרי העישון, בפרט לסיגריות אלקטרוניות, שהפכו בשימוש תדיר בקרב בני נוער וצעירים. במתווה שפורסם המלצנו לנקוט במדיניות מחמירה ובצעדים דרמטיים המתחייבים מכורח המציאות, כאשר ברור לכולנו כי הדרך הטובה ביותר להפסיק לעשן היא לא להתחיל לעשן. אנו קוראים גם להורים להכיר את האיום ולדבר עם ילדיהם על הנושא, ובכך לצמצם את הנזק העתידי שעלול לפגוע בהם."

ראש חטיבת בריאות הציבור, ד"ר שרון אלרעי פרייס: מגפת העישון היא אחד מהאיומים המשמעותיים על בריאות הציבור. עישון הוא סיבת המוות המובילה הניתנת למניעה. כניסת הסיגריות האלקטרוניות לשוק החמיר משמעותית את הבעיה. מוצרים אלו עצמם מסוכנים לבריאות וכבר גבו מחירים בארץ ובעולם. אך בנוסף הם משמשים שער כניסה לעישון סיגריות רגילות. הזמנות והקלות בשימוש בהם כיום הופכים אותם לאטרקטיביים בקרב ילדים ובני נוער והתוצאה: זינוק בשימוש בהם בקרב ילדים בגילאים צעירים יותר ויותר. מעבר לתופעת העישון העולה בקרב בני הנוער, אנו מוטרדים מתופעת העישון הכפוי במרחב הציבורי. המרכז לבקרת מחלות האמריקאי, מציין כי אין רמה נטולת סיכון של עישון כפוי ואפילו חשיפה קצרה עלולה לגרום לבעיות בריאות חמורות בקרב אלו שאינם מעשנים. האחריות להתמודדות עם התופעה היא משותפת ולאור הזינוק בשימוש בסיגריות אלקטרוניות בקרב בני נוער, חשוב שנאמר בצורה ברורה – אין מוצר עישון בטוח, בואו נשמור על הילדים שלנו ונמנע מהם מלהיכנס למעגל התמכרות שיפגע בהם ובסובבים אותם."

להלן עיקרי הדוח:

64.5% מהמבוגרים ו-33% מהילדים שאינם מעשנים חשופים לעשן טבק סביבתי, כלומר, חווים עישון כפוי, כך עולה מניטור למדידת חשיפה לעישון שנערך בקרב ילדים ומבוגרים במסגרת התוכנית הלאומית לניטור ביולוגי בישראל.

עלייה באחוז התלמידים הכללי המעשנים סיגריות לפחות פעם בשבוע: 3% מהילדים בכיתות ה' ו-ו-10% מבני הנוער מכיתות " מדווחים על עישון סיגריות אלקטרוניות לפחות שישה ימים במהלך 30 הימים האחרונים. כך עולה מנתוני הסקר הייעודי לבני נוער, HBSC, בשיתוף פעולה של משרד הבריאות, משרד החינוך ואוניברסיטת בר אילן, וסקר לאומי (KAP) בנוסף, לפי נתוני הביניים של ממצאי סקר ה-HBSC השימוש בסיגריות לפחות פעם אחת ביום עלה פי 2 תוך 3 שנים: מ-4.8% בשנת 2019 ל-9% בשנת 2022.

בשנת 2022 ניתנו 10,115 דוחות וקנסות על עישון במרחב הציבורי, לעומת 8,189 דוחות וקנסות בשנת 2021. 81 רשויות מקומיות דיווחו על היקף האכיפה שהתבצעה כאשר הרשויות המובילות במתן קנסות בשנת 2022 הן עיריית ירושלים (2,907), תל-אביב יפו (2,007), באר שבע (1,438), רמת גן (868) ופתח תקווה (786).

תקבולי המדינה ממיסי קנייה על כלל מוצרי הטבק בשנת 2022 היו כ-7.5 מיליארד ₪. הכנסות המדינה ממיסי קנייה על סיגריות מיובאות היו כ-6.348 מיליארד ₪, וכ-448 מיליון ₪ על סיגריות בייצור מקומי. מיסי קנייה על מוצרי טבק אחרים (טבק לעישון, טבק לנרגילה, טבק למקטרת, סיגרים, יחידות טבק לחימום) הוסיפו עוד כ-727.5 מיליון ₪, כך עולה מנתוני רשות המיסים.

במאי 2022 אושרה במליאת הכנסת הצעת חוק איסור פרסומת והגבלת שיווק של מוצרי טבק ועישון, כך שיאסור פרסום מוצרי טבק ועישון בעיתונות המודפסת, ובכך תבוטל החרגת העיתונות המודפסת מתחולת האיסור הכולל על פרסום מוצרים אלה בהדרגה עד שנת 2029.

כ-330,000 מעשנים, נשים וגברים פנו לקבלת סיוע בגמילה מעישון, זאת מאז כניסת סדנאות הגמילה והמענה התרופתי לגמילה מעישון לסל שירותי הבריאות בשנת 2010 ועד לסוף שנת 2022. היקף הפונים השנתי לסיוע בגמילה מעישון בקופות החולים נע סביב 2.5% בלבד מסך המעשנים הפעילים.

טלפון המוקד הלאומי לגמילה מעישון [*6800](tel:6800):